

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף ה

(המשך מעמוד קודם)

משום חבורה: שעושה באשתו חבורה כשבועל אותה בעילה ראשונה.

משום חשבוניות: שאם יכנס אותה במוצ"ש יעשה סעודה, ויחשֵׁבן בשבת מה הוא צריך להוציא עבור הסעודה, וזה אסור, שנאמר "אִם תָּשִׁיב מִשְׁבֶּת רְגְלֶךָ... וְכַבַּדְתָּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמָּצוֹא חֲפָצֶךָ **וְדָבָר דָּבָר**" דהיינו שלא יהיה דבורך בשבת כדבורך ביום חול.

אב"י מקשה: והרי סעודת נישואין היא מצווה, ושבוניות של מצווה מותרים בשבת.

כעת הגמרא מביאה כמה דברים שמותר לעשותם בשבת.

טרטיות: היכלי מלכים ושליטים.

ללמדנו אומנות: גם זה מצווה, שנאמר "רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אָהַבְתָּ" דהיינו שעל האדם ללמוד אומנות (= מקצוע) לעסוק בה יחד עם התורה, ויש חובה על האב ללמד את בנו אומנות.

אלא אמר רבי זירא: הטעם שלא נושאים אשה במוצ"ש - שמא ישחוט בן עוף בשבת לצורך הסעודה שבמוצ"ש, שמחמת שהוא טרוד ישכח ששבת.

אב"י מקשה: א"כ כשיום הכיפורים חל ביום שני נדחה אותו ליום שלישי (= ע"י שנעבר את החודש) שמא ישחט בן עוף בשבת לצורך סעודת ערב יוה"כ (= שהיא ביום ראשון).

תירוץ: סעודת ערב יוה"כ היא לעצמו ואינו טרוד בה, אבל סעודת נישואין היא עבור אחרים ולכן הוא טרוד בה. אי נמי: סעודת ערב יוה"כ היא ביום ראשון בבוקר ויש לו שהות להכינה, אבל סעודת נישואין אם היא במוצ"ש הרי שהיא בלילה מיד אחר השבת ואין לו שהות להכינה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

השתא דאתית להכי: כעת שאמרת שהטעם שאין נושאים אשה במוצ"ש הוא שמא ישחוט בן עוף, גם הטעם שאין נושאים אשה בליל שבת הוא שמא ישחוט בן עוף.

*

איבעיא להו: האם בתולה נישאת ונבעלת ביום רביעי ולא חוששים שמא תתקרב דעתו עד יום חמישי (אם לא מצא לה בתולים), או שהיא נישאת ביום רביעי ונבעלת ברביעי בלילה (= אור ליום חמישי) לפי שאנו חוששים שמא תתקרב דעתו?

ברכה לדגים: ביום חמישי לבריאת העולם נאמרה ברכה לדגים - "וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בְּיָמֵיהֶם..."

ברכה לאדם: ביום שישי לבריאת העולם נאמרה ברכה לאדם - "וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכַבְשֶׁהָ וְרָדוּ בְּדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּי הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ".

טעמא משום ברכה וכו': מוכח שהטעם הוא משום ברכה, ומי שלא מקפיד על הברכה יכול לבעול כבר ברביעי ואיננו חוששים שמא תתקרב דעתו!

אי הכי: אם אכן הטעם שבתולה נבעלת בחמישי הוא משום ברכה, א"כ שגם אלמנה תיבעל בחמישי משום ברכה.

תירוץ: הברכה שנאמרה לאדם ביום שישי עדיפה מברכת הדגים שנאמרה ביום חמישי, ולכן אלמנה נבעלת בשישי. אבל בתולה לא תיבעל בשישי, לפי שעד יום שני בו בית דין יושבים יש הרבה זמן, ויש לחשוש שמא תתקרב דעתו עד אז. אי נמי: אם אלמנה תינשא ברביעי ותיבעל בחמישי יש לחשוש שלמחרת בעלה ישכים בבוקר וילך לעסקיו, לפי שלנישואי אלמן ואלמנה יש משתה רק יום אחד (לעומת בתולה שהם שבעה ימים), ולכן שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל ואמרו שאלמנה תינשא בחמישי וכך הוא ישמח עמה בימים חמישי (= חופה) ושישי (= ביאה) ושבת (= אין מלאכה).

אדם בטל: אם הנושא את האלמנה הוא אדם הבטל ממלאכה, הרי שלתירוץ הראשון (= שהברכה שנאמרה לאדם עדיפה) עליו לבעול בשישי, אבל לתירוץ השני (= שהטעם הוא משום 'שקדו') הוא יכול לבעול בחמישי, לפי שאין לחשוש שישכים למלאכתו כיון שהוא אדם בטל.

יום טוב שחל להיות בערב שבת: לתירוץ הראשון עליו לבעול בשישי משום ברכה, ולתירוץ השני יכול לבעול בחמישי, שהרי לא ישכים למלאכתו ביום שישי כיון שהוא יו"ט.

*

גדולים מעשה צדיקים וכו': לגבי מעשה שמים וארץ נאמר "אף יְדִי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמִינִי טַפְחָהּ נְשָׁמִים" = יד אחת, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים נאמר "מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנֵן יְדִיר" = שתי ידים. (המקדש הוא מעשה ידיהם של צדיקים. רש"י).

וַיִּבְנֶשֶׁת יָדָיו וַיֵּצֵר: לשון רבים. תירוץ: אמנם הקרי הוא 'ידיו' לשון רבים אבל הכתיב הוא 'ידו' לשון יחיד.

הכי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים: כלומר 'מעשי ידיו' הם הצדיקים שמעשיהם הטובים מתגלים לבריות על ידי הרקיע שיורד ממנו גשם בזכות תפילתם.

*

מאי טעמא – אילימא משום דמחלקן: הגמרא עוצרת ושואלת: מדוע הם דומים ליתדות? האם בגלל שהם מחולקות לאצבעות נפרדות? הרי לכל אחת יש תפקיד בעולם, ואפילו תפקיד רוחני – למדידה בבית המקדש.

זרת: למדוד את החושן, שהיה זרת אורכו וזרת רוחבו. מידת 'זרת' היא המרחק בין הזרת לאגודל כשהאצבעות פתוחות (והיא חצי אמה).

קמיצה: משם מתחילה ה'קמיצה' במנחות. חופה שלוש אצבעות (קמיצה, אמה, אצבע) על פס ידו מהמנחה.

אמה: מראש האמה עד המרפק מודדים את מידת ה'אמה' לכלי בית המקדש וכן לבנין הבית.

אצבע: איתה נותנים את 'מתן הדמים' של קרבן חטאת.

גודל: על הגודל של המצורע נותנים את דם הקרבן שלו.

נכוות תחילה לאיברים: הן רכות ודקות ולכן הן נשרפות ראשונות.

*

דם מיפקד פקיד: האם דם הבתולים כנוס בתוך קרום הבתולים כמו נזל בבקבוק, ואז קריעת הבתולים אינה נחשבת לחבורה ומותרת בשבת. או שהדם 'חיבורי מחבר' כלומר הוא מחובר בתוך עור הבתולים (כמו בכל עור בגוף האדם) וקריעת העור מוציאה את הדם, דבר האסור משום עשיית 'חבורה' שהיא מלאכת שוחט?

ואם תמצי לומר דם מפקד פקיד: עדיין, אם כשהוא קורע את הבתולים הוא מתכוין לעשות פתח כדי שיהא לו קל לבעול בפעמים הבאות - הרי זה כמו 'בנין' ומלאכת בונה אסורה בשבת. אבל אם הוא מתכוין רק לדם (כדי לראות אם היא בתולה) – מותר.

ואם תמצי לומר לדם הוא צריך: עדיין הרי הוא עושה 'פתח', גם אם הוא לא מתכוין אליו והוא רק מעוניין בדם הבתולים. ודבר זה תלוי במחלוקת האם 'דבר שאינו מתכוין' מותר או אסור בשבת. [להלן הגמרא תדון מדוע אין זה 'פסיק רישיה'].

ואם תמצי לומר הלכה כרבי יהודה: שדבר שאינו מתכוין אסור – עדיין אם עשיית ה'פתח' נחשבת לפעולת קלקול, גם רבי יהודה מודה שקלקול אינו מלאכה. ואם כן יש לחקור האם הפתח הוא 'תקון' - לכניסה לבעילות הבאות כנ"ל, או שהוא 'קלקול' - כי בתולה חשובה יותר מבעולה.

איכא דאמרי: ללשון הראשון הגמרא נקטה כמו הצד של 'פקודי מפקד', ללשון השני **נוקטים כמו הצד של 'חבורי מחבר'.** לפי הצד הזה אם הוא צריך את הדם – אסור, כי אז הוא מתכוין לעשות חבורה. אבל אם הוא מכין להנאת עצמו והדם יוצא מאליו בלא שיתכוין לכך - יתכן שמותר.

ודבר זה תלוי האם 'דבר שאינו מתכוין' מותר או אסור?

ואפילו אם ננקוט שדבר שאינו מתכוין אסור, עדיין יש לחקור האם הוא 'מקלקל' או 'מתקן' (כפי שביארנו בלשון הראשון)?

ואפילו אם ננקוט שהוא 'מקלקל', יש לחקור האם 'מקלקל בחבורה' פטור כרבי יהודה (דהיינו האדם החובל בחבירו פטור, אבל השוחט בהמה חייב כי השחיטה היא תיקון עבורו). או שהוא חייב כרבי שמעון, שלדעתו אפילו שכל מקלקל פטור, אבל המקלקל בכך שהוא עושה חבורה חייב.

כלומר אם ננקוט שהוא מקלקל, וננקוט מצד אחד כרבי יהודה שאינו מתכוין אסור, ומצד שני כרבי שמעון שמקלקל חייב – נמצא שאסור לבעול בתולה בשבת.